

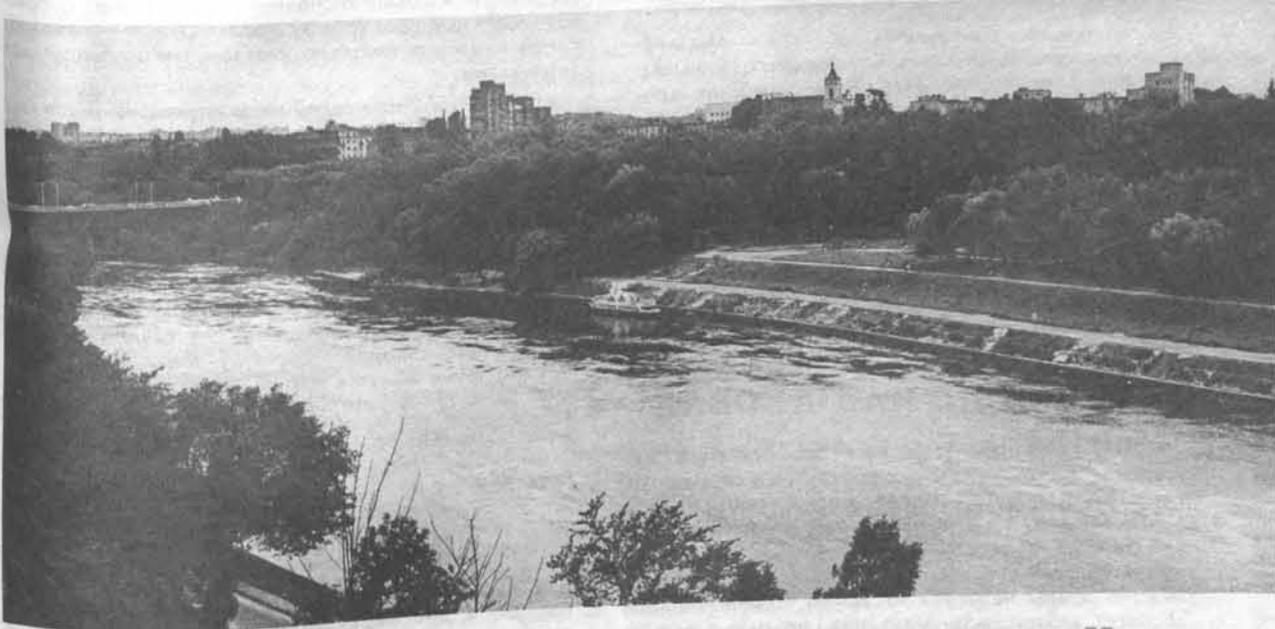
Голас Радзімы

№ 35
(2593)

3 верасня 1998 г.
Выдаецца з 1955 г.

Цана 2000 рублёў.

НАШЫ ГАРАДЫ

І СТАНОВІЦА КРЫХУ ЛЯГЧЭЙ

У парку восень. Ціхая, туманная, мікрая. Туман ахінуў кусты, застыў між дрэў. Ён далікатна лёг на жоўтыя кляновыя лісты, яны не паспелі прамокнуць і ласкава шаргаюць пад нагамі. Ліхтары разліваюць цьмянае святло. Яно льецца і з вокнаў дамоў, што акружаюць парк, але не можа прабіцца праз туманную заслону. І вільготнае ад туману паветра, і цьмянае святло, і пачарнелы ад віль-

гаці ствалы старых дрэў, і лісце, што шуршыць пад нагамі, і цішыня надалі гэтаму вечару лірычнасці, сэрцу — спакою, назаўсёды засталіся ў памяці. Не-не ды згадаецца тое даўняе непаўторнае імгненне, зноў усхваляе, кране да глыбіні душы.
Гэта адзін з многіх радасных эпізодаў, якія падарыў мне самы мой любімы беларускі горад — Гродна. З ім звязана ўсё маё жыццё. Першы раз я

ўбачыў яго ў 1938, калі мне было шэсць гадоў: бацька ўзяў мяне на вяселле сваёй сястры. Запомнілася і тое шумнае вяселле, і маленькі домік з невялічкімі садам, у якім жыла цётка Валя, і чысціня на вуліцах, якія, у поўным сэнсе слова, патаналі ў зеляніне. Гродна адкрывала мне вочы на бе-

**НА ЗДЫМКУ: від Гродна.
(Заканчэнне на 3-й стар.)**

ЛЁСЫ ЛЮДСКІЯ

ГАЛАСЫ РОДНЫХ КРЫНІЦ — У СПАДЧЫНУ ДЗЕЦЯМ

Ёсць сустрэчы, якія і сапраўды запамінаюцца ва ўсіх падрабязнасцях, нібы сама сіла ўражання адціскае на размяклай, расчуленай душы свой адбітак...

У казачна прыгожым гарадку Заульгау, што месціцца на поўдні Германіі, недалёка ад Ульма, куды я ехала амаль паўдня па заснежанай даліне з высакаверхімі ялінамі і акуратнымі дамкамі пад чырвонымі чарапічнымі дахамі, спадарыня Надзея Барт расказвала мне пра сваё дзяцінства ў Беларусі.

— Прапрадзед маёй маці быў упраўляючым у графа Палубінскага, і той за добрую службу падарыў яму колькі там валокаў зямлі. І ўжо бабуля Марыя як пасаж атрымала маёнтчак за 20 кіламетраў ад Косава, ва ўрочышчы Дзяды. Дзед мой Канстанцін, гвардзейскі афіцэр, быў прыгажунюм і надта добра спяваў.

...У вялікай гасцінай дома, дзе мы сядзім удваіх, шмат прасторы. На супрацьлеглым баку стаіць фартэпіяна, прыцэмак, што згусчаецца за высокімі вокнамі, трапяткімі ценямі прабягае па яго лакаваных баках. Ля стала, сервіраванага з вялікім густам, шклянныя дзверы, за імі — белы ад свежага снегу сад. Надзея Мікалаеўна запальвае свечкі, і мяккае святло разліваецца па бездакорна белым абрусе, па сценах з карцінамі і фотакарткамі.

— Я цяпер жыву тут адна, мае дзеці зусім дарослыя. Сафія ў Эсене, працуе ў музычнай школе, Ірэна ў Берліне. Сын Томас працуе ў фармацэўтычнай фірме ў Швейцарыі. Верачка таксама жыве асобна. Але мы часта перазвонваемся, я ў курсе ўсяго, што яны робяць.

Мы разглядаем фотакарткі — дзеці ў Надзеі Мікалаеўны надзіва абаяльныя, яны ўсміхаюцца, светла і лёгка пазіраюць у аб'ектыў. На іх глядзець таксама радасна.

Чаму ж пры поглядзе на іншыя фотакарткі, твары з якіх таксама прыязна і светла глядзяць на нас, сённяшніх і незнаёмых, душа ў мяне сціскаецца, шчыміць сэрца? Іх гаспадыня дастае не адразу, а, дастаўшы, таксама глядзіць на іх з тым пачуццём, з якім сустракаюцца сваякі пасля расстання. Таму што дапытліва дзючынка Надзея Юрэвіч, якая ў форме польскага скаўта стаіць перад аб'ектывам, гэта яна сама, толькі ў іншым жыцці, у іншым свеце, які застаўся толькі ва ўспамінах. І ён іншы, чым звыклы для нас, паводле шматгадовай аднабаковай інфармацыі:

— Вайна, як гэта ні парадаксальна, нас выратавала: 23 чэрвеня 1941 года наш дзядзька Язэп мусіў ісці ў суд — падаткі на наш невялікі маёнтак былі непамерныя, выплаціць іх мы не маглі. А што магло яго чакаць пасля суда? Мы ўжо паспыталі савецкага жыцця: у Сібір выправілі не адну фурманку з людзьмі, якія вінаватыя былі толькі ў тым, што не хацелі савецкіх калектывных гаспадарак. Ужо адправілі, праўда, у Архангельск, сем'і мацінага брата Уладзіміра і сястры Шуры, дазволішы ўзяць толькі па 20 кілаграмаў на чалавека. А што змесціцца ў тых 20 кілаграмаў? Трэба ж выжываць у нялюдскіх, нязвычайных умовах, разам з дзеткамі...

Вайна дазволіла ім заставацца на сваёй зямлі, у сваім доме. Нягледзячы на ўсе цяжкасці, гэта было амаль шчасцем: уласны дом нібыта даваў дадатковае цяпло, надзею выжыць. Яго разбурылі ў першую сусветную немцы, але бацька і маці зноў пабудавалі яго, хаця дзеля гэтага рвалі жылы, не шкадуючы сябе. Бацька будаваў каналы, каб асушыць зямлю і прымусіць яе даваць большы ўраджай, маці ж разам з нанятымі рабочымі насіла жвір, глядзела, як растуць сцены, потым дах. Раслі і дзеці — іх было чацвёра, — на здымках назаўсёды засталіся рэдкія хвіліны адпачынку і сціпных сямейных святаў.

(Заканчэнне на 5-й стар.)

СКАРЫНАЗНАЎСТВА Ў ПОЛЬШЧЫ НАПЯРЭДАДНІ ВАЙНЫ

НА КАРЫСЦЬ ПАСПАЛІТАГА ЛЮДУ

У канцы 20-х—30-х гадоў нашага стагоддзя ў Савецкай Беларусі панаваў вульгарна-сацыялагічны падыход да постаці Ф. Скарыны. Гэтаму садзейнічала партыйна-дзяржаўная наменклатура, якая называла яго "манахам", далёкім ад культурных патрэб пралетарыяту. Характэрным для той пары было тое, што даследчыкі з Беларусі не мелі магчымасці карыстацца працамі замежных вучоных, таму яны не ведалі некаторыя важныя дакументы пра Ф. Скарыну, што былі выяўлены і апублікаваны за мяжой. Існаваў інфармацыйны вакуум, які стрымліваў усе намаганні беларускіх вучоных.

У той жа час у суседняй Польшчы працягваліся даследаванні ў скарыназнаўстве. Ф. Скарына быў вядомы ў свеце як гуманіст, усходнеславянскі першадрукар, што пакінуў значную творчую спадчыну ў гісторыі культуры не толькі беларускай, але ўсёй еўрапейскай, таму да вывучэння яго жыцця і дзейнасці звярталіся розныя даследчыкі. Яшчэ ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзяў польскія навукоўцы ўнеслі значны ўклад у скарыназнаўства працамі выдатных даследчыкаў С. Віндукевіча і М. Вайцяхоўскай. Яны выявілі і пракаменціравалі дакументы пра знаходжанне Ф. Скарыны ў Падуі, яго экзаменах у мясцовым універсітэце на годнасць доктара лекарскіх навук, а таксама пра гандлёвыя справы сям'і Скарынаў у Познані і працу яго лекарам і сакратаром віленскага біскупа. Артыкул С. Віндукевіча і рэцэнзія М. Вайцяхоўскай неаднаразова выкарыстоўваліся беларускімі навукоўцамі і публіцыстамі.

Вывучаючы гістарыяграфію скарыназнаўства ў Польшчы напярэдадні вайны, немагчыма не заўважыць, што існавала два накірункі — гэта даследаванні польскіх вучоных у Варшаве і Кракаве, а таксама працы беларускіх і ўкраінскіх вучоных і публіцыстаў у Вільні і Львове.

Заўсёды вядомасць вучонага, яго значнасць як асобы ў гісторыі культуры адзначаецца ў энцыклапедычных выданнях. Адным з такіх была "Ілюстраваная энцыклапедыя", якая

(Працяг на 4-й стар.)

ПАШТОЎКА З БЕЛАРУСІ

Крыніца ў вёсцы Жукаўшчына Дзятлаўскага раёна вядомая з даўніх часоў. Старажылы лічаць тутэйшую ваду лячэбнай. Праведзеныя нядаўна даследаванні паказалі, што яна сапраўды карысная. Шчолачная па саставу, вада з гэтай крыніцы прыраўноўваецца да мінеральнай.
НА ЗДЫМКУ: Ірына ЧАЙНІКАВА з задавальненнем пачастуе падарожніка чыстай крынічнай вадай.
Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ГАНДАЛЬ

БЕЛАРУСКІ ЭКСПАРТ

Агульны аб'ём экспарту Беларусі за першае паўгоддзе 1998 года склаў 3,6 мільярда долараў, з якіх 2,8 мільярда — у краіны СНД (2,5 мільярда — у Расію), у дзяржавы далёкага замежжа — 0,8 мільярда долараў. Агульны аб'ём ім-парту склаў 4,5 мільярда долараў, у тым ліку з краін СНД — 2,9 мільярда (з Расіі — 2,4 мільярда), з дзяржаў далёкага замежжа — 1,6 мільярда долараў. Сальда знешняга гандлю накіравана адмоўна і дасягнула 877,2 мільёна долараў, ці 12,8 працэнта да ВУП. Адмоўнае сальда ў параўнанні з першым паўгоддзем мінулага года павялічылася на 20,1 працэнта. Усе гэтыя лічбы былі прыведзены на калегіі Міністэрства знешніх эканамічных сувязяў, удзельнічаў у якой кіраўнік міністэрства Міхаіл Марыніч.

Знешнегандлёвы абарот Беларусі за першае паўгоддзе склаўся ў памеры 8,2 мільярда долараў ЗША і павялічыўся ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года на 13,9 працэнта.

ШКОЛА

Тысячу дзевяцьдзесят навучэнцаў прыняла ў гэтым навучальным годзе новая школа № 61 у жылым раёне Малаінаўка беларускай сталіцы. Напярэдадні першага верасня настаўнікі разам са сваімі будучымі выхаванцамі і іх бацькамі чысцілі, мылі памяшканні, завозілі і расставілі мэблю, класнае абсталяванне.

НА ЗДЫМКУ: новая школа № 61 з паглыбленым вывучэннем англійскай мовы ў жылым раёне Малаінаўка.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ, БелТА.

«ЧОРНАЕ ЗОЛАТА»

ЗДАБЫТА
100 МІЛЬЁНАУ ТОН

У Дзень нафтавіка — першую нядзелю верасня ў сталіцы беларускіх нафтавікоў горадзе Рэчыцы адбудуцца ўрачыстасці з нагоды здабычы 100-мільённай тоны «чорнага золата».

Нафтаздабываючай рэспублікай Беларусь стала ў 1964 годзе, калі ля вёскі Моўчаны, што знаходзіцца на шашы Гомель—Калінкавічы, быў атрыманы першы струмень прамысловай нафты. А з 29 красавіка 1965 года беларускае «чорнае золата» стала паступаць у нафтаправод «Дружба».

Пік нафтаздабычы прыпадае на 1975 год. Тады з нетраў зямлі людзі ўзялі 7 мільёнаў 956 тысяч тон нафты. І паліліся за неразумнае жаданне быць наперадзе. Ігнараванне правілаў здабычы прывяло да заўчаснага абваднення пластоў нафты. У выніку працэс здабычы істотна ўскладніўся і стаў больш дарагім, а штогадовыя аб'ёмы «чорнага золата» знізіліся. Сёння мэта нафтавікоў — трымаць паказчык 1 мільён 800 тысяч тон у год. І знайсці яшчэ адно радовішча.

Геалагаразведчыя работы ў наш час вядуцца менш інтэнсіўна: няма належнага фінансавання. Тым не менш на геалагічнае разлічваюць: мяркуецца, што зямля Палесся валодае як мінімум 160 мільёнамі тон «чорнага золата». На сённяшні дзень эксплуатаецца 551 саідрывіна. У сярэднім кожная дае 1 тону нафты ў суткі.

20 працэнтаў аб'ёму нафты, што перапрацоўваецца айчыннымі заводамі, здабываецца на Палессі. Пэўную частку прадукту нафтаздабываючае ўпраўленне ў Рэчыцы прадае за мяжу.

ДРАГІЧЫНСКІЯ СЫРЫ

Багаты асартымент сыроў прапаноўваюць драгічынскія сыраробы. У гэтым годзе прадпрыемства выпускаць каля 100 тон галандскага сыру, а таксама мяккіх сыроў, такіх, як сыр «Нарач», «Славянскі», «Ракфор».

Новая лінія па выпрацоўцы масла дазваляе выпускаць 5 тон прадукцыі ў змену. З другой сыравіны ў гэтым годзе будзе выраблена 340 тон казеіну.

Драгічынскі сыраробчы завод працуе на малаці, што паступае толькі з гаспадарак свайго раёна. А прадаюць прадукцыю Брэсцкай і Мінскай абласцям, пастаўляюць у Расію.

НА ЗДЫМКУ: за даспяваннем галандскага сыру сочыць майстар-сырароб Ніна ФЕДЗЮКОВІЧ. Выра-

бам сыроў яна займаецца 20 гадоў.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

УРАДЖАЙ-98

22 гаспадаркі з пяці раёнаў вобласці — Магілёўскага, Чавускага, Быхаўскага, Круглянскага і Бялыніцкага, якія абслугоўвае Магілёўскі камбінат хлебапрадуктаў, ужо здалі дзяржаве больш за 25 тысяч тон збожжа. А ўсяго павінны здаць 35 тысяч тон.

НА ЗДЫМКУ: Уладзімір КАУРАЎ даставіў збожжа з калгаса «Радзіма» Бялыніцкага раёна.

Фота Мікалая ЦІТОВА, БелТА.

ПРАВА

ІНТЭЛЕКТУАЛЬНАЯ
ЎЛАСНАСЦЬ ПАД АХОВАЙ

Уступіў у сілу новы Закон Рэспублікі Беларусь «Аб аўтарскім праве і сумежных правах». Са снежня мінулага года Беларусь — член Бернскага саюза па ахове літаратурных і мастацкіх твораў, а ў ліпені гэтага года ратыфікавала дагаворы Сусветнай арганізацыі інтэлектуальнай уласнасці. Рэалізацыя новага закона замацуе правы чалавека на вынікі інтэлектуальнай уласнасці, забяспечыць захаванне і прымнажэнне інтэлектуальнага патэнцыялу краіны, развіццё нацыянальнай культуры.

Акрамя таго, наяўнасць сучаснага заканадаўства ў гэтай сферы з'яўляецца важнай умовай плённага міжнароднага супрацоўніцтва. «Без эфектыўнай сістэмы аховы аб'ектаў аўтарскага права і сумежных правоў краіна можа апынуцца па-за глабальнай інфармацыйнай інфраструктурай і не мець доступу да інфармацыйных рэсурсаў, патрэба ў якіх становіцца ўмовай эканамічнага і культурнага выжывання ў XXI стагоддзі», — падкрэсліў старшыня Камітэта па аўтарскім і сумежным правах пры Міністэрстве юстыцыі краіны Станіслаў Сударыкаў.

ГУМАНІТАРНЫ ЛІЦЭЙ

УСЕ КРОПКІ НАД «І»
РАССТАЎЛЕНЫ

У сітуацыі з Рэспубліканскім гуманітарным ліцэем, мяркуючы па ўсім, знойдзена выйсце.

Канфлікт паміж дзяржавай і ліцэем пачаўся больш чым год таму. Дзяржаву не задавальняла атмасфера, якая склалася ў навучальнай установе, а педкалектыў, вучняў і іх бацькоў — гэтыя прэтэнзіі. Пастанова ўрада ад 10 ліпеня аб рэарганізацыі ліцэя і наданні яму больш высокага статуса, здавалася б, расставіла ўсе кропкі над «І». Аднак нядаўна абавязкі яго дырэктара былі ўскладзены на прарэктара Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта Мікалая Плескавецкі, што выклікала новы напал страсцей.

Паводле слоў намесніка міністра адукацыі Генадзя Дыляна, былы дырэктар ліцэя Уладзімір Колас такім і не з'яўляўся, а быў дырэктарам цэнтра, у структуру якога ўваходзіла гэта навучальная ўстанова. Як адзначыў намеснік міністра адукацыі, міністэрства зрабіла ўсё магчымае, каб урэгуляваць канфлікт. Уладзімір Колас згадзіўся заняць прапанаваную яму пасаду намесніка дырэктара ліцэя.

ПРЫСВОЕНА ЗВАННЕ

ЯНКА БРЫЛЬ —
ГАНАРОВЫ ГРАМАДЗЯНІН

Народны пісьменнік Беларусі Янка Брыль, як вядома, нарадзіўся ў Адэсе. Ды сапраўдна радзіма чалавека там, дзе прайшло яго маленства. А гадаваўся Іван Антонавіч у вёсцы Загора цяперашняга Карэліцкага раёна, куды пераехаў з бацькамі ў 1922 годзе. Радзіма бацькоў стала і радзімай сына. На ўсё жыццё! Іван Антонавіч падоўгу жыў у сваёй роднай вёсцы. Сваім адчувае сябе сярод землякоў. Успомніў пра народнага пісьменніка Беларусі і Карэліцкі райвыканком. Ён прыняў пастанову, паводле якой Янку Брылю «за актыўны ўдзел у грамадскім жыцці раёна, любоў да роднай зямлі і мовы» прысвоена званне ганаровага грамадзяніна.

АДУСЮЛЬ ПАКРЫСЕ

РАЁННАЙ уладай Івацэвічаў прынята рашэнне аб бясплатнай перадачы кінатэатра гарадскога пасёлка Целяханы каталіцкай канфесіі. Як і пераважная большасць кінатэатраў рэспублікі, цяляханскую залу глядач увагай не балаваў. Зрэшты, без кіно цяляханцы не застануцца: пад «самае важнае з мастацтваў» збіраюцца абсталяваць другое памяшканне.

АМАЛЬ два месяцы сучаснае фотамастацтва Беларусі будзе прадстаўлена ў самай прэстыжнай галерэі Швецыі — Хасельбладцэнтры. Тут, у горадзе Гётэборгу, адкрылася выстава работ мінскіх фотамастакоў Сяргея Кажамякіна, Галіны Маскалёвай і Ігара Саўчанкі.

МІНІ-ФАБРЫКУ па вытворчасці наркатыкаў выявілі супрацоўнікі праваахоўных органаў у адной з брэсцкіх кватэр. Тут жа была знойдзена і нарыхтаваная сыравіна — каля шасцісот грамаў молатай макавай саломкі. Раней судзімыя гаспадар кватэры і яго спадручныя затрыманы.

НА ПРАЦЯГУ пяці гадоў наша адукацыйная сістэма плаўна пераходзіць на новы ўзровень. І, падобна, у гэтым годзе дасягнула свайго рашаючага этапу: з 1 верасня ў агульнаадукацыйных школах уведзена 12-гадовы тэрмін навучання.

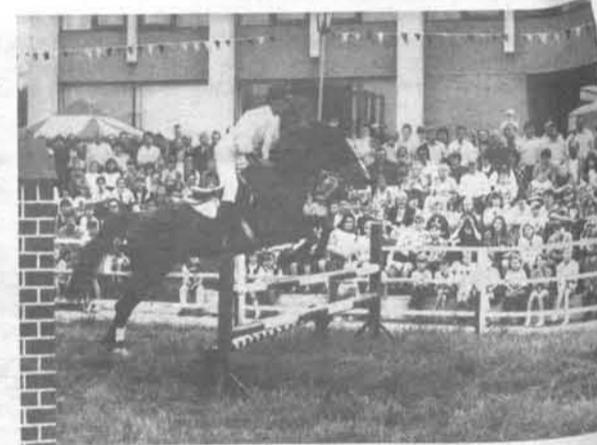
ПАЧАТА будаўніцтва першага ў Гродне помніка Адаму Міцкевічу. Ужо адліты з бетону фундаментная падушка і п'едэстал. Хутка на ім будзе ўстаноўлены бронзавы бюст паэта работы мінскага скульптара Андрэя Заспіцкага. Бюст адліваецца на механічным заводзе «Воля» ў Варшаве. Грошы на ўзвядзенне помніка збіралі палякі Беларусі і Польшчы, сваю лепту ўнеслі таксама ўлады Гродна і мэр Варшавы.

ПАМЯЦЬ

ЮБІЛЕЙ ЭЦЬЕНА

У Чавусах прайшлі ўрачыстасці, прысвечаныя стагоддзю з дня нараджэння ўраджэнца райцэнтра, праслаўленага разведчыка Льва Маневіча. Да мемарыяльнай дошкі, устаноўленай на адным з дамоў горада, былі ўскладзены кветкі. А затым тут адбыўся мітынг, удзельнікі якога ўспомнілі слаўныя старонкі біяграфіі Эцэна. Менавіта пад такім псеўданімам у 30-я—40-я дзейнічаў разведчык у краінах Заходняй Еўропы.

ЖЫВЭЛАГАДОЎЛЯ

Упершыню за апошнія гады брэстчане і госці горада змаглі пабываць на выставе племянной жывёлагадоўлі. Тут былі прадстаўлены такія галіны, як конегадоўля, птушкагадоўля, свінагадоўля, буйная рагатая жывёла.

Былі названы прызёры і чэмпіёны племянной справы. Пераможцы атрымалі не толькі Ганаровыя дыпломы, але і значныя грашовыя прызы. Самы важкі дастаўся селекцыянерам саўгаса «Мухавец» Брэсцкага раёна.

НА ЗДЫМКАХ: выступленне коннікаў на племянных конях; племянная жывёла, якая была прадстаўлена на выставе.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ПАДАРОЖЖА ЁЎ МІНУЛАЕ

Ці чуваная гэта "справядлівасць", каб багатага, хоць і душгубніка, пахавалі на могілках на пачэсным месцы, як практыкуецца гэта часта-густа ў праваслаўных і каталікоў. А гандаль за шлюбы, за хрост, хаўтуры і іншае, які практыкуецца ў царквох і касцёлках. Мой Пранук каталік, я была праваслаўная. Жывём мы паміж сабою сугодліва. Дык чаго патрэбна нашаму пробашчу ад Пранука, калі проста змушае яго, каб я канешна перайшла ў "польскую" веру, называючы да таго мяне брыдкімі словамі? Колькі разоў пробашч налягаў на Пранука, толькі ж разоў Пранук з ім павадзіўся і цяперка страціў ахвоту хадзіць у касцёл. Цяпе-

лёка па нашае зямельцы, але хто ён, скуль і пашто раз'яджае па цёмных барох і лясох — ніхто не ведаў. Адны цвёрдзілі, што гэта нейкі значны княжыч з Полаччыны, другія парэчылі, што гэта сын прыгоннага мужыка, а трэція — што гэта здань, бо, каб, як казалі яны, гэта быў чалавек, дык хоць раз, а загаварыў бы з людзьмі і не ўцякаў бы ад людзей. Ці гэта была здань, ці жывы чалавек, як я ўжо казаў, ніхто добра ня ведаў, але ад гэтага чалавека-здані ніхто ня ўцякаў, наадварот — да яго чамусьці гарнуліся і шукалі з ім сустрэчы. Нешта таёмнае цягнула людзей да гэтага прыгожага і сумнага юнака.

са дзеве, вывеў мяне Пранук на невялікую палянку і, паказваючы на даволі высокі курган, сказаў: "Вось дзе ён". Падыйшлі да кургана, я змерыў яго, разгледзіўся па старанах, каб лепей запам'ятаваць сабе месца, і моўчкі адышлі.

— А мо", братка, пакапаць яго? — запытаўся Пранук. — Адкапаць і паглядзець, што ён у сабе крыець?

— Пачакай. Мо" з часам гэта і зробім. А цяперка нікому не суверайся, што хочаш кратаць курган. Сам разумееш, чаму. Прыдзе час, а тагды мы пацікавімся. Гэты курган наводзіць шмат сумных думак аб нашае мінуўшчыне, і калі твая ўчарашняя "казка" ёсьць ня казкай, а сапраўднасцю,

АНТОН ПАДДУБІЧ

З МАІХ ВАНДРОВАК
ПА ВЯЛЕЙШЧЫНЕ

рка ксёндз, аб'яжджаючы па Калядзе, мінаецца нашую хату.

— І што табе, маці, — няхай сабе. Болей астанецца нам кялбас, — закартаваў Пранук. — Але ж добра ты, мая Марылька, мяне атэставала перад гасцём. Выходзіць, што зусім блгі чалавечына. Як тая беларуская прымаўка гаворыць: "Гол, васьцёр і Богу працівен". Не такі я ёсьць. Да вас, да баптыстых — я не пайду, як не хачу ісьці цяпер у касцёл, дзе ксяндзы-палякі пераварачваюць нас у "польскую" веру і дзе зьневажаюць усё беларускае. Калі б у нашым касцёле быў ксёндз-беларус, дык ня толькі я, але й ты ахвотна хадзіла б у касцёл. І вось я чакаю гэтага часу. Спадзяюся, што хутка гэтага дачакаемась, бо рады беларускіх ксяндзоў дый праваслаўных духоўнікаў павялічваюцца. А гэтыя духоўнікі не выганяць будучы народ з касцёлаў і царкваў, а вабіць яго туды. Мая Марыля і шмат такіх, як яна — гэта бунтары проціў цяперашніх парадкаў, якія пануюць у касцёлах і царквах. Перамяняцца гэтыя парадкі да лепшага — усё гэтыя "баптысты" разлятуцца.

Ня меў я больш ахвоты распытвацца ў цёткі Марылі аб яе "веры". Дый больш яна і не сказала б, што ад яе пачуў.

— Ты, дзядзька Пранук, дакляраваў мне збаіць казку аб нейкім княжычу, які быўцам недалёка ад вашае вёскі пахаваны. Можна б не адмовіў цяперка пабаіць.

— Добра. Дык слухайце. Ці гэта казка, ці не — я не ведаю. Хутчэй за ўсё, што гэта праўда. Шмат, шмат гадоў таму назад, — пачаў Пранук, — сустрэкалі нашыя продкі ў гэтых мясцох юнака, які, апрануты ў белую адзежу і узброены ў меч, часта раз'яджаў на агністым белым кані па непраходных барох і лясох. Гэты таёмны юнак быў дужа прыгожы, але вясёласць на ягоным абліччы ніхто не бачыў. Пры сустрэчы з людзьмі ніколі не загаварваў з імі, а калі яго хто і зачэпліваў гутаркай, дык нікому не адказаў. Прысьпяшаў толькі бег свайго прыгожага каня і знікаў з людзкіх вачэй. Вестка аб гэтым загадлівым юнаку разняслася шырока і да-

Гэтак прайшло дзесятак гадоў. Места юнака пачалі людзі сустракаць у барох маладога мужчыну на белым кані і апранутага ў белую сьвітку. Ён, як і юнак, не загаварваў з людзьмі, таёмна вандраваў па тых жа лясох, але ягоны белы конь ня бегаў ужо агніста, як раней. Але не стараніўся ўжо гэты мужчына-людзей. І калі пытаўся яго, куды едзе і чаго шукаець, выймаючы з похвы свой меч і паказваючы на ўсход і захад, адказаў: "Дакуль я не супакоюся і буду блутацца па цёмных барох, пакуль вы бяз маіх напросін ня прыдзецца разам са мною шукаць праўды і справядлівасці". Больш нічога не даваў і, апусьціўшы галаву, паволі ад'яжджаў.

Прайшло яшчэ шмат гадоў. І ўжо заместа яго людзі пачалі сустракаць у барох сівога старыка, ужо без каня, аднаго, які, апіраючыся на меч і зьвесіўшы сваю сіваю галаву на схудалыя грудзі, ішоў моўчкі, ледзь-ледзь пераступаючы. Пасьля зьнік і ён. Казалі, што памёр на палянцы ў бары, а літасьцівыя людзі, пахаваўшы яго, засыпалі ягоную могілку высокім капцом.

З таго часу прайшло шмат гадоў, але й да сёньняшняга дня старыкі разказваюць аб здані-чалавеку і нават ведаюць места, дзе ён пахаваны.

Пранук кончыў, і я запытаўся, ці верыць ён у гэтую "казку".

— Як жа — веру, — адказвае жыва Пранук. — І калі хочаш, дык заўтра пакажу табе могілку гэтага бяздомнага змагара-княжыча.

У гэтую ноч я блізу ня спаў. Калі й удалося хоць крыху задрамаць, дык не давалі мне супакою цяжкія сны. Ужо сонца высока ўзыйшло, як я прагнуўся. Галава балела, ламала косьці. Даведаўшыся аб стане майго здароўя, Пранук запрапанаваў мне напіцца гарачага зелья і праляжаць да вечара ў пасьцелі.

— Празяб, згаладаўся — мусіш падлячыцца, а то мала будзе карысьці з тваіх вандровак, — угаварваў мяне гаспадар.

— Не, браток, не лягу і зелья мне не патрэбна. Вядзі лепей на курган, — прасіў я.

Дзень выдаўся з раницы пагодлівы. Вышаўшы з хаты, падаліся з Прануком у непадалёчку росшы тут сасновы лес. Прайшоўшы вярсты

дык косьці, спачываючы пад гэтым курганом, кожнаму з нас павінны быць дорагі, і рушаць іх па напраснаму — грэх.

Адвітаўшыся з Прануком і ягонае жонкай, пашыбаваў далей. Пагода добрая, сонейка прыграваець. Іду паволі, не сьпяшаючыся. Глухая восень ужо наляжыла сваю руку на прыроду. Пустое поле, бапоцістая дарога. Толькі пажаўцеўшыя і пачырванеўшыя, быццам маляваныя, лісьця клёнаў і бярозак вяселяць вока.

"Тры дзярэўні, два сіла. Восем дзевак, адзін я... Цілі — цілі — лі — лі — лі...", — чую наперадзе за яловым ляском. Прыбаўлюю шагу. Убачыўшы мяне, хлопцы прыстанаўліваюцца. Сабралася іх тут з дзесяток.

— Куды выбраліся, хлопцы? — пытаюся.

— На вечарынку, дзядзька. Пойдем разам, будзе вясня.

— А чаму пьецце такую дрэнь, дый шчэ" маскоўшчыну? — пытаюся. — Ці ж ня ўмеецца сваіх прыгожых беларускіх песьняў?

— Умець, то ўмеем, але не складна ў нас выходзіць, — адзваецца гарманісты. — Пьем мы і па-польску: Usia siusi, usia siusi"¹, — рагочачы, кажаць хлопцы.

— І гэта, — сьмеючыся, кажу, — дрэнь. Давайце лепей запьем "А пад калінаю". І жартам-сьмехам, хаця з мяне сьпявака малы, праз цэлую дарогу да бліжэйшай вёскі даволі стройна зычэлі маладыя галасы. Пачуў я сябе раптам маладым і здаровым. Быццам трыццаць гадоў скінуў са сваіх плеч. Здаровая моладасьць гэтых сялянскіх сыноў мяне заразіла. Гатоў быў пусьціцца з імі ў скокі. Прышоўшы ў вёску, хлопцы давай мяне зацягваць у хату. Хацелі пачаставаць яешняй і гарэлкай.

— Ад яешні не адкажуся, але гары піць ня буду. Перапіў яе за сваё жыццё даволі, цяперка ня п'ю і кожнаму чалавеку ня раджу гэтага рабіць. Асабліва вам — моладзі — нашае беларускае красе. Ці ж ня вяселя было нам ідучы і пяючы беларускія песьні? А каб напіліся мы ўсе гарэлкай, дык ня ведама, ці разсталіся мы прыцялямі.

— Ад яешні не адкажуся, але гары піць ня буду. Перапіў яе за сваё жыццё даволі, цяперка ня п'ю і кожнаму чалавеку ня раджу гэтага рабіць. Асабліва вам — моладзі — нашае беларускае красе. Ці ж ня вяселя было нам ідучы і пяючы беларускія песьні? А каб напіліся мы ўсе гарэлкай, дык ня ведама, ці разсталіся мы прыцялямі.

НА КАРЫСЦЬ
ПАСПАЛІТАГА
ЛЮДУ

(Працяг.

Пачатак на 1-й стар.)

выйшла на польскай мове ў Варшаве ў 1928 годзе, дзе быў змешчаны артыкул пра Ф. Скарыну. У гэтай публікацыі гаварылася, што ён перакладаў Святое пісьмо на беларускую мову ў чэшскай Празе, аднак чамусьці сцвярджаецца, што пераклад быў зроблены з лацінскай Вульгаты. Вядома, што Ф. Скарына выкарыстоўваў для перакладу Чэшскую Біблію 1506 года і розныя іншыя першакрыніцы. Тут жа даюцца звесткі пра яго адукацыю і навуковую ступень доктара медыцыны. У артыкуле не прыводзяцца канкрэтныя даты друкавання кнігі.

У вялікай працы А. Брукнера "Гісторыя культуры Польшчы" ў 2-х тамах на польскай мове, якая выйшла ў 1930—1931 гадах у Кракаве, даследчык не абмянуў дзейнасць Ф. Скарыны і яго месца ў гісторыі культуры. Аўтар распавядаў аб тым, што беларус Ф. Скарына мае радавод з полацкіх заможных купцоў. Ён атрымаў вучоную ступень доктара медыцыны ў Падуі, раней у 1504—1506 гадах вучыўся ў Кракаве ва ўніверсітэце, дзе стаў бакалаўрам філасофіі. Была ў яго вучоная ступень доктара вызваленых навук.

А. Брукнер лічыць, што Біблію Ф. Скарына перакладаў з чэшскай на рускі лад для паспалітага люду. Усё Святое пісьмо ён не выдаў таму, што не хапіла сродкаў, потым у Вільні надрукаваў "Апостал" і "Падарожную кніжку". Падаюцца звесткі, што беларускі першадрукар працаваў у віленскага біскупа лекарам і сакратаром і ў караля Альбрэхта, у якога звёз лекара-аўрэя і друкара. Аўтар не павадаўся, адкуль ён узяў усю навуковую інфармацыю, крыніцы і літаратура адсутнічаюць. Не вельмі дакладна ён разумее, якой мовай карыстаўся для перакладу Бібліі Ф. Скарына. Аднак А. Брукнер адводзіць Ф. Скарыне значнае месца ў гісторыі культуры Польшчы і Беларусі, аб чым ён пісаў у "Энцыклапедыі старапольскай", што выйшла ў 1939 годзе.

Яшчэ адна праца польскіх філолагаў зьвяртае на сябе ўвагу — гэта "Усеагульная вялікая літаратура", што выйшла на польскай мове ў 30-х гадах у Польшчы. У чацвёртым томе сваё веданне беларускай літаратуры паказаў польскі даследчык І. Галамбек. Ён лічыць, што пачатак "залатога веку" ў беларускай літаратуры ідзе ад Ф. Скарыны. Выкладаючы ў ханалагічным парадку ўсе вядомыя звесткі пра жыццё і дзейнасць беларускага першадрукара, вучоны лічыць, што Ф. Скарына знаходзіўся пад уплывам Лютара. Аўтар зьвяртаецца да пражскага і віленскага перыяду друкарскай і выдавецкай дзейнасці беларускага гуманіста і падкрэслівае, што ён рабіў сваю працу для шырокіх паспалітых мас беларускага народа. У кнізе змешчаны партрэт Ф. Скарыны з яго Бібліі.

Безумоўна, калі вучоны зьвяртаецца да вывучэння гісторыі пісьменства, то ён абавязкова павінен азнаёміцца з дзейнасцю Ф. Скарыны. Так, у кнізе Т. Шчэрбы "Кароткі нарыс гісторыі пісьменства" на польскай мове (Кракаў, 1932) аўтар некалькі абзацаў прысвяціў друкарству Ф. Скарыны ў Вільні. Высока ацэньваючы ўзровень друкарства кнігі Ф. Скарыны, ён лічыць, што яны выходзілі на беларускай мове. Выданы аказалі значны ўплыў на дзейнасць пратэстанцкай друкарні ў Нясвіжы. Т. Шчэрба вытварыла працы рускага мастацтвазнаўцы В. Стасава, хаця спасылкі на яго няма.

Месца кнігі Ф. Скарыны ў гісторыі віленскага кнігадрукавання імкнуўся вызначыць Е. Чарнецкі ў

артыкуле "Вопыт погляду на гісторыю віленскай кнігі", які выйшаў у Кракаве ў шостае кніжцы за 1932 год "Бібліятэчнага агляду". Аўтар назваў Ф. Скарыну "загадкавай постаццю". На яго думку, беларускі першадрукар выдаваў кнігі на царкоўнаславянскай мове "для рускага свету". Тут жа ён беспадстаўна сцвярджае аб польскім уплыве на кнігадрукаванне ў Вільні ў XVI стагоддзі і малым беларускім. Пра Ф. Скарыну Е. Чарнецкі пісаў раней у працы "Вільня ў гісторыі польскай кніжкі", надрукаванай у Вільні ў 1928 годзе. Зрабіўшы агляд біяграфічных звестак з жыцця Ф. Скарыны, ён адзначаў, што ў 1525 годзе пачалося кнігадрукаванне ў Вільні, куды з Прагі прыехаў Ф. Скарына. Зараз вядома, што ў Вільні Ф. Скарына надрукаваў "Малую падарожную кніжку" ў 1522 годзе.

У Варшаве ў верасні 1934 года праходзіў Другі сусветны кангрэс славістаў, на якім, на жаль, адсутнічала дэлегацыя вучоных з БССР. Аднак, нягледзячы на гэта, беларуская тэматыка знайшла прыстойнае месца на кангрэсе. З рэфератам "Новае аб доктару Ф. Скарыне ў Празе" выступіў А. Флароўскі. Ён паведаваў, што ў 30-х гадах XVI стагоддзя Ф. Скарына быў лекарам і садоўнікам ў чэшскага караля Фердынанда.

Значным асобна, што сёлета ў Кракаве абудзецца XII Сусветны кангрэс славістаў, на якім, спадзяёмся, будзе шырока прадстаўлена беларуская тэматыка.

Значную ролю ў вывучэнні спадчыны Ф. Скарыны адыграла Беларускае навуковае таварыства ў Вільні (БНТ). Члены гэтай арганізацыі праводзілі канферэнцыі, прысвечаныя беларускаму першадрукару, выступалі з артыкуламі пра Ф. Скарыну. Найбольш цікавыя з іх былі апублікаваны ў "Гадавіку БНТ", у "Запісах БНТ", у часопісе "Калоссе", які таксама выходзіў у Вільні.

Выкарыстоўваючы дакументальныя матэрыялы і ўжо назапашаныя нешматлікія публікацыі, аўтары такіх артыкулаў папулярывалі Ф. Скарыну сярод беларускага насельніцтва Польшчы, а таксама вялі распацоўку такой важнай і цікавай праблемы. У вышэйпамяненых выданнях можна знайсці вельмі цікавыя і змястоўныя артыкулы, прысвечаныя беларускаму першадрукару.

У "Гадавіку БНТ", кніжцы І (Вільня, 1933) быў змешчаны артыкул Антона Навіны (А. Луцкевіча) "З не друкаванай спадчыны М. Багдановіча", у якім падаецца эпісталярная перапіска беларускага пісьменніка з В. Ластоўскім. У паштоўцы, што была адпраўлена 23 мая 1914 года з Яраслаўля, М. Багдановіч пісаў: "Што да Скарыны, дык вось якая рэч: я напісаў апроч яго ўласнай біяграфіі асобны раздзел, дзе падаў характарыстыку папярэдняга беларускага культурыта жыцця і пісьменнасці. Але гэты раздзел заняў столькі-ж мейсца, як і сам Скарына". А. Луцкевіч робіць выснову, што, "як бачым, Скарына і ягоная эпоха найбольш цікава паэта", М. Багдановіч высока цаніў тое, што беларускі гуманіст быў доктарам навук, які многае зрабіў, каб заходне-еўрапейская культура была вядомай на Беларусі. Аўтар артыкула паведамаў, што ў Беларускаму музеі імя Івана Луцкевіча ў Вільні захоўваецца частка кнігі Бібліі Ф. Скарыны.

А. Луцкевіч 8 сакавіка 1936 года выступіў на канферэнцыі, зладжанай БНТ, з рэфератам аб самых важных фактах і датах з жыцця Скарыны на падставе найноўшых навуковых даследаванняў. У сваім паведамленні ён выкарыстаў працы П. Уладзімірава, І. Луцкевіча, А. Мілавідава, М.

Працяг.

Пачатак у № № 32—34.

¹ Прыпеў фрывольнай песьні.

МАСТАК ЯН КУЗМІЦКІ

ЯГО АКАДЭМІЯ —
БЯЗЛІТАСНАЕ ЖЫЦЦЁ

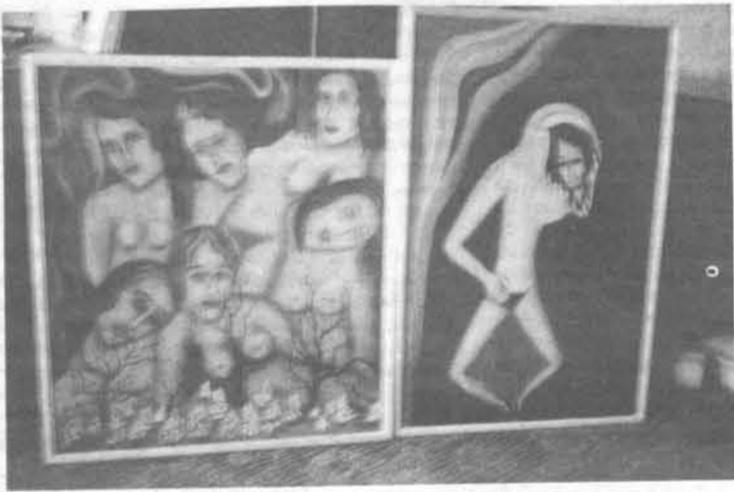
Шведскі мастак Ян Кузміцкі, што родам з Гродзеншчыны, зноў завітаў у Мінск. Толькі на гэты раз ён вырашыў удзельнічаць у якасці выхавальніка гуртка малявання ў летніку "Дарожнік", які раскінуўся на беразе Свіслачы. Чыстае паветра, цудоўны пах лесу і лугоў — усё спрыяла адпачынку госьця з Поўначы. Але трэба ведаць гэтага нейтаймаванага "шукальніка шчасця". Хутка знайшоў сяброў, вучняў, як кажуць, свайго гледача і слухача, бо ўжо праз некаторы час са згоды дырэктара летніка Вацлава Бурачэўскага пачаў весці своеасаблівы заняткі па маляванню, асноўным напрамкам якіх стала не маляванне з прыроды, а цёплыя размовы, разважанні ўслых аб стане сваёй душы, здольнасцях аналізаваць сітуацыі, назіраць за сваімі пачуццямі. І як вынік — графічныя творы вучняў, дзе на самай справе разам з выявамі нейкіх сімвалаў, асобных знакаў сваёй душы кожны напісаў, як ён адчуваў сябе ў пачатку гэтага псіхалагічнага эксперыменту і потым, калі прыйшлося пісаць аб сваім адчуванні ў апошні дзень адпачынку. Удзячнасць за супрацоўніцтва і прапанову сустрэцца ў наступным годзе выказвалі не толькі тыя, хто адпачываў, але і В. Бурачэўскі. Ён гаварыў аб гуманічных пачуццях мастака з далёкай Швецыі, які аддаваў свой час і веды зусім незнаёмым дзецям. Але, на маю думку, тут ёсць невыпадковая сувязь паміж Янам і беларускімі дзецьмі, роздам аб лёсе беларускіх дзяцей. Справа ў тым, што, адкрываючы свае выставы ў Брасце, Гродне, Мінску, Ян Кузміцкі заўсёды прапановаў гледачам каталог сваіх прац побач з сваёй аўтабіяграфіяй: "Нарадзіўся я ў складаны і трагічны час: мая маці памерла, калі мне не было і двух тыдняў. (Ян нарадзіўся ў 1944 годзе бліз Жалудка на Гродзеншчыне). Выходзіла мяне бабуля, якой было 90 год. Але насталі часы, калі кожны думаў аб сабе і ратаваў сябе як мог. Нікому я не быў патрэбны на маёй радзіме. Прыйшлося гадаваць, ліць слёзы, змешаныя з крывёй. Я, як дзікі звер, змагаўся за існаванне: выхопліваў у дзяцей кавалкі хлеба... Я памятаю, калі былі моцныя халады, а на мне была дзірава фужайка, быў я брудны і абдраны,

вошы ўпіваліся ў маё цела. Усё было супраць мяне — і людзі, і мая натура — усё вяло да майго канца. Але мая душа, якая вырасла ў такой атмасферы, не паддалася гэтым зварыным пыткам. У мяне не змаглі забіць пачуццё і эмоцыі, не змаглі вырваць усё цудоўнае з маёй душы, чым мяне ўзнагародзіў Бог. Гэта засталася на ўсё жыццё". Вось такая споведзь нашага беларускага суайчынніка, які ў 1957 годзе змог уцячы спярша ў Польшчу, потым перабраўся ў Аўстрыю, Ізраіль, Швецыю. Далей напісана так: "Мая чалавечая і мастакоўская акадэмія — гэта бязлітаснае жыццё, халодная вуліца і бясконца барацьба за будучае".

Творы Яна Кузміцкага — жывапісца, скульптара, графіка экспануюцца ў прыватных калекцыях Амерыкі, Італіі, Францыі, Ізраіля, Польшчы, Германіі, Фінляндыі, Нарвегіі, Англіі і інш. Беларускія музеі таксама не абыходзяць увагай творчасць гэтага выключна арыгінальнага песняра любові. У рамках постмадэрнісцкай эстэтыкі творы-мадэлі Яна Кузміцкага маюць сваю асабістую нішу, дзе не прытрымліваюцца становага ці адмоўнага, найбольш адпавядаючы звычцы міфалогіі з выкарыстаннем паўтарэнняў, міфалагем і іншых сродкаў мастацкай умоўнасці.

Людміла НАЛІВАЙКА,
кандыдат мастацтвазнаўства.

ВЫЙШЛІ Ў «РУНІ»

У заснаваным не так даўно ў Літве выдавецтве "Руны" выйшлі ў свет адразу дзве кнігі — "Вандроўкі па Вільні" Лявона Луцкевіча і "У пошуках зачараваных скарбаў" Марыяна Пецюкевіча.

У "Вандроўках па Вільні" змешчана больш за 100 фотаздымкаў вядомых архітэктурных помнікаў і непрыкметных старых дамоў, так ці інакш звязаных з вірлівым беларускім жыццём у Вільні, дзейнасцю і творчасцю шмат якіх беларускіх пісьменнікаў, асветнікаў, а таксама грамадска-палітычных і культурных установаў і арганізацый. Надрукавана падрабязная карта з месцазнаходжаннем гэтых віленскіх аб'ектаў. Кніга Лявона Луцкевіча дазваляе чытачам зірнуць на Вільню вачыма ейнага карэннага жыхара, віленчука-беларуса, а таксама можа паслужыць выдатным спадарожнікам кожнаму ў ягоных вандроўках па вуліцах нашае старажытнае сталіцы.

У кнізе "У пошуках зачараваных скарбаў" распавядаецца пра тое, як нялёгка было высковаму хлапчуку-беларусу здабыць у Заходняй Беларусі сярэдняе і вышэйшую адукацыю — "зачараваныя скарбы" для выхадцаў з бедных перадавенных беларускіх весак. Пра тое, што здабытыя нашым шукальнікам "скарбы веды і асветы" былі каштоўныя не толькі сваім высокім агульнаадукацыйным узроўнем, — а перададзены шляхам іхняга здабыцця.

Прага, 19.1.1967.

Дарагі Максіме!

Вельмі не хацелася Цябе турбаваць, ведаючы, як Ты заняты, але думаю, што гэта справа будзе Цябе цікавіць.

Тут можна зрабіць доўгаграючую пласцінку беларускіх песень-рамансаў. Трэба толькі забавязца купіць каля 600 гэтых пласцінак.

Мне казалі, што Савецкі Саюз кожны год купляе ў Чэхаславакіі каля 200 000 пласцінак, дык на Ваша жаданне (жаданне Беларусі) лёгка можа ўключыць у гэту лічбу 600, а нават і больш пласцінак з беларускімі песнямі.

Тут вельмі добрая тэхніка, а я пастараюся заспяваць нашы песні як найлепш.

Пішу аб гэтым і Рыгору Раманавічу, якога гэта павіна цікавіць як старшыню Саюза кампазітараў Беларусі.

Чакаю хуткага адказу, каб паспеў гэта зрабіць пакуль жыву.

ПІСЬМЫ М. ЗАБЭЙДЫ-СУМІЦКАГА
ДА МАКСІМА ТАНКА«ПРЫНОШУ РАДАСЦЬ
ІНШЫМ»

Будзь здароў, дарагі Максіме, і не сярдуі, што Цябе турбуе.

Прывітанні сябрам.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 10.9.67.

"Чулліваю душою Пэста
чытаеш Ты і міх радкоў".

Дарагі Максіме!

Моцна мяне абрадавала і маральна падтрымала Тваё апошняе харошае, сяброўскае пісьмо. Атрымаўшы яго, яшчэ з большаю энэргіяй аддаўся працы падрыхтоўкі новае доўгаграючае пліткі. Не было гэта лёгка, а доктар казаў, што для здароўя нават і небяспечна. Але роды, хоць і цяжкія, адбыліся: нарадзілася новая беларуская плітка. 6 і 8 верасня наспяваў наступныя песні і рамансы:

1. М. Аладаў: Сасонка, словы: Я. Купала.
2. М. Аладаў: Лета, словы: Я. Купала.
3. М. Аладаў: Накцюрн, словы: П. Трус.
4. П. Падкавыраў: Ходзіць дзеўчына па воду, словы: А. Русак.
5. А. Спаскі: Ноч, словы: М. Багдановіч.
6. М. Чуркін: Ты прыдзі, словы: Я. Купала.
7. А. Туранкоў: Вечар, словы: А. Гурло.
8. А. Туранкоў: Летам за парканы, словы: М. Танк.
9. А. Туранкоў: Лета, словы: Ф. Чарнушэвіч.
10. А. Туранкоў: Слуцкія ткачыкі, словы: М. Багдановіч.
11. А. Туранкоў: Маладыя гады, словы: М. Багдановіч.
12. М. Забэйда: Ціха, так ціха, словы: М. Танк.
13. В. Алоўнікаў: Па-над лесам, словы: А. Русак.
14. Гр. Пукст: Любы мой, прыдзі, словы: М. Машара.
15. К. Галкоўскі: Ці грэх цябе любіць? Словы: Зм. Бядуля.
16. А. Багатыроў: Пад цёмным ляском, словы: П. Глебкі.
17. К. Галкоўскі: Маладая Беларусь, словы: Я. Купала.

Дзякуй адпаведным добрым людзям, якія зразумелі, што мастак не жыве вечна, і памаглі правесці найграннейшы цыпер, не чакуючы фармальнага заказу. Думаю, што справа новае пласцінкі парадуе ўсім, хто любіць прыгожую песню, і таму варта было б зрабіць аб гэтым абвестку ў друку.

"Польшма" чытаю ўвесь час. Шкада, што Ты з ім развітаўся. (Тыраж яго пайшоў уніз.)

Твае "Лісткі календара" чытаў з вялікім зацікаўленнем і хвалюваннем. Усё гэта мне вельмі блізкае. Перажываў з Табою і

сум, і радасці. Дзякуй, што ўспомніў добрым словам і пра мае песні.

З пісем і друку (прэсы) бачу, як мы ганарымся мінулым. Гэта добра, але трэба памятаць, што справы сянняшняга і заўтрашняга дня яшчэ важнейшыя, чым мінулае.

Не хачу забіраць Твайго часу, дык трэба канчаць.

Дарагі Максіме! Дажывеш да дзвюх пяцёркаў. Сардэчна віну, абдымаю, цалую. 17-га вып'ю за Тваё здароўе. "Хай шчасцем напоўніцца сэрца Тваё, як кубак крыштальнага віно".

Шчырыя прывітанні Табе з сям'ёй і ўсім, хто любіць нашу песню, мову, Радзіму.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 20.3.70.

Дарагі Максіме!

Мне пішуць, што Ты "надоўга загрыпаваў". Пра мяне ж тут гавораць, што прыношу людзям шчасце, таму пішу Табе, каб Ты хутчэй выздаравеў. Перажываю

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Твой Міхась Забэйда.

Прага, 28.8.70.

Дарагі Максіме!

Тваё віншаванне з маім 70-годдзем, твае добрыя сяброўскія словы, высокая і шчырая ацэнка працы, якой я прысвяціў амаль усё жыццё, моцна мяне парадавалі і ўлілі новай сілы ў мае спрацаванае сэрца. Вялікае сардэчнае Табе дзякуй за гэта. Рыгор Раманавіч, напэўна, раскажаў Табе, як шмат людзей успомніла маё 70-годдзе. А ад чэшскага музычнага фонду нават атрымаў ганаровую ўзнагароду за інтэрпрэтацыйную дзейнасць у галіне песні. Каб усім аддзячыцца, спяваю далей (хоць мялю з апошняга). Прыемна бачыць, што яшчэ даю людзям радасць. Шкада, што не чуюць мяне на Радзіме... З падзякай за віншаванні шлю Табе, Тваім блізкім і ўсім, хто мяне ўспомніў, самыя сардэчныя прывітанні і найлепшыя пажаданні. Моцна абдымаю і цалую.

Ты знойдзецца час і пісаць. Ты яшчэ, браток, малады. А я мушу ўзяць таблетку (пілюльку) ды легчы, хоць хацелася б яшчэ пагаварыць з Табой.

Шлю самыя сардэчныя прывітанні Табе з сям'ёй, Рыгору Раманавічу ды ўсім супольным знаёмым.

Моцна абдымаю.

Твой М. Забэйда.

Р. С. Мо што патрэбна з Прагі? Напішы, вельмі рад, прыйшло.

Дарагі Максіме!

Моцна мяне засмуціла вестка, што Ты цэлыя паўтары месяцы ляжаў хворы. Добра, што ўжо ходзіш. Паступова і сэрца перастане балець. Ты ж на цэлых 12 гадоў малодшы за мяне! А я, як бачыш, яшчэ жыву.

Вельмі шкадую, што мяне не было ўдома, калі Ты званіў з аэрадрома. Так прыемна было б пачуць Твой голас хоць па тэлефону. Проста не верыцца, што ад нашае першае сустрэчы прайшло 36 гадоў! Мне ўсё здаецца,

што Ты, як і раней, малады. Ты заўсёды знаходзіш словы, якія чалавека парадуюць, падтрымаюць. Пішу Табе гэты ліст, бо хацеў бы Цябе таксама хоць трохі парадаваць. Маю на ўвазе свой канцэрт, што адбыўся ўчора ў Багданчы. Скажу Табе шчыра, я не свой быў пэўны, што канцэрт давяду да канца, што вярнуся жывым у Прагу. Як-нікак на дзень мне стукнула 72!.. І вось вытрымаў. Хацелася напісаць Табе раней, каб успомніў мяне ў гэты вечар. (Я, браток, веру ва ўплыў, дзейнае добрае волю добрых людзей.) А потым падумаў, што будзеш непакорліва, ці жывым вярнуся, ды пашкадаваў Твайго сэрца. Добра зрабіў, што не пісаў. Вытрымаў, хоць цяжка было. Праграма, як заўсёды, была інтэрнацыянальная, вялікая, на цэлы вечар. І я не толькі спяваў, але да кожнае песні яшчэ гаварыў адпаведнае слова, што выклікала ў мяне яшчэ большае напружанне. Да таго, былі там і песні, якія спяваў першы раз у жыцці.

Сэрца пачало балець яшчэ перад канцэртам, а тут яшчэ пачало шумець (звінець) у галаве. "Трымайся", кажу сабе. Мабілізаваў усю сваю волю і... вытрымаў да канца. Нават быў змушаны некаторыя песні паўтараць і прыдаваць.

Асабліва моцнае ўражанне зрабіла наша калыханка.

Па канцэрце між слухачамі, якія прыйшлі дзякаваць, аказалася і адна беларуска з Мінска, якая жыве ў Чэхаславакіі даўжэйшы час. Сказала, што ніколі не спадзявалася, што тут пачуе родную песню. А вочы, як і многіх іншых, былі мокрыя.

31 ліпеня маю спяваць у Лугачовічах, калі дажыву, зразумела. (Мая маці казала: "Не кажы гоп, пакуль не пераскончыў".)

Мне прыпамінаецца слаўны італьянскі спявак Баціціні, які, кажучы, у 70 год выходзіў на сцэну з кічкам, але спяваў, як малады. Вось і я хутка буду хадзіць з кічкам. Псуваюцца ўжо і ногі. Вядзь, я не рыба, бо яна, кажучы, псуецца з галавы.

Прыемна, што нашаю песняю зацікавіліся тут і іншыя спевакі і звяртаюцца да мяне, каб пазначылі ноты, што я раблю ахвотна, бо нотаў нашых тут няма (не даходзіць).

Добрую справу робіць і плітка (пласцінка) з нашымі песнямі. Ці не прыслаць Табе, пакуль яшчэ ёсць, каб Ты мог яе каму-небудзь падарыць?

Моцна Цябе абдымаю. Жадаю Табе, Твайму "калгасу" і супольным знаёмым здароўя, шчасця і поспехаў у працы. Не забывай!

Шлю шчырыя прывітанні. Міхась Забэйда.

Прага, 24.6.72.

Прага, 24.6.72.

Прага, 24.6.72.

Прага, 24.6.72.

Прага, 24.6.72.

Прага, 24.6.72.

НАС ВЕДАЮЦЬ У СВЕЦЕ

МАЙСТЭРСТВА ЦЫРУЛЬНІКА — РАДАСЦЬ ДЛЯ КЛІЕНТА

Прызавыя месцы на міжнародных конкурсах для беларускіх цырульнікаў не ў навіну. Апошнім часам іх перамогі сталі рэгулярнымі і пастаяннымі.

Сёння зборная каманда Беларусі па цырульніцкаму майстэрству рыхтуецца да выступлення на чэмпіянаце свету ў Сеуле.

Зборная каманда Рэспублікі Беларусь працуе пад эгідай Міжнароднай канфедэрацыі стылістаў. Членамі гэтай канфедэрацыі з'яўляюцца амаль усе ўпраўлены бытавога абслугоўвання Белбытсаюза, а таксама буйныя салоны не толькі Мінска, але і абласных цэнтраў — салон "Лілі" ў Гродне, толькі што адкрыты ў Лідзе новы салон "Гарант", у Гомельскай вобласці, Жлобіне. Гэтыя прадпрыемствы актыўна супрацоўнічаюць з канфедэрацыяй, атрымліваючы дапамогу ў самых разнастайных пытаннях — пачынаючы ад рамонта аб'екта і распрацоўкі яго дызайна да падрыхтоўкі кадраў. Такая ўвага да абласных і раённых гарадоў не выпадковая: як паказвае статыстыка, самая вялікая колькасць талентаў і пераможцаў міжнародных конкурсаў — выхадцы менавіта адтуль, а не са сталічнага Мінска. Акрамя таго, пры канфедэрацыі створаны вучэбны цэнтр па падрыхтоўцы, перападрыхтоўцы і павышэнні кваліфікацыі цырульнікаў. Ужо атрымана ліцэнзія, і ў бліжэйшы час будзе праведзена акрэдытацыя, якая дазволіць выдаваць выпускнікам дыпломы дзяржаўнага ўзору. А самыя лепшыя маюць усе шансы стаць членамі зборнай каманды Беларусі па цырульніцкаму майстэрству. Аднак канфедэрацыя не абмяжоўваецца толькі кансультацыйнай і адукацыйнай падтрымкай майстроў, а бярэцца аказваць ім рэальную дапамогу ў вырашэнні бытовых праблем, што важна не толькі з пункту гледжання камфорту майстроў. Добрага цырульніка не супраць пераманіць не толькі ў Расію, але і на Захад, і бытавая неўладкаванасць тут можа адыграць зусім не апошняе ролю.

Весці майстар-клас суды прыязджае Сяргей Звераў, а таксама першы цырульнік Расіі Ірына Баранава. Не так даўно беларускіх цырульнікаў кансультаваў трэнер зборнай Германіі па мужчынскіх відах работ пан Кох.

Цікава, што большасць членаў зборнай не абмяжоўваюцца адной спецыяльнай адукацыяй. Аляксандр Нікіценка вучыцца на эканаміста, а пераможца міжнародных конкурсаў мужчынскі майстар Вольга Булаш будзе мець яшчэ і юрыдычную адукацыю. Беларускія цырульнікі добра вядомыя ў свеце. Аднак "найноўшая гісторыя" перамог беларускіх цырульнікаў вядзе свой адлік з 3 чэрвеня 1997 года, калі яны былі прыняты ў Міжнародную канфедэрацыю цырульнікаў свету.

Услед за гэтым на чэмпіянаце Еўропы беларускія цырульнікі занялі шостае і пятае мес-

цы. Потым была Францыя, дзе ў маладзёжнай намінацыі наша майстар увайшла ў дзесятку лепшых, міжнародныя конкурсы ў Люксембургу, Галандыі, Фінляндыі, Аўстрыі, дзе беларускія цырульнікі ўпэўнена станавіліся лаўрэатамі. Толькі што беларуская каманда вярнулася з Бельгіі, дзе Вольга Булаш увайшла ў дзесятку лепшых майстроў па мужчынскіх работах. Цяпер беларуская зборная рыхтуецца да чэмпіянату свету, які будзе праходзіць у пачатку верасня ў Сеуле. Зборы пачаліся 1 чэрвеня, у каманду ўваходзяць чатыры мужчынскія майстры і чатыры жаночыя, а таксама па тры юніёры, якія будуць выступаць у класе асноўнай каманды.

Аднак усё вышэйпералічанае тычыцца пытанняў "высокай моды", якая далёка не заўсёды знаходзіць адлюстраванне ў рэальным жыцці. І моды сёння часта дыктуюць не конкурсныя шэдэўры лепшых майстроў, а стан кашалькоў кліентаў. Далёка ж не кожны можа дазволіць зрабіць сабе дарагую стрыжку "Сэсан" за 4 мільёны беларускіх рублёў, якая выконваецца майстрам міжнароднага класа, членам рэспубліканскай зборнай. Нярэдка даводзіцца бачыць прычоскі і стрыжкі, выкананыя яўна непрафесіяналамі ці дрэнна падрыхтаванымі спецыялістамі. "Затое танна", — гатовы адказаць у іх уладальнікі.

У Беларусі цырульнікаў рыхтуюць дзве ўстановы — Мінскі і Віцебскі тэхналагічныя тэхнікумы, якія даюць адукацыю па спецыяльнасці "цырульнік-мадэльер". Але апошнім часам майстроў сталі рыхтаваць не толькі яны. Пры заводах, камбінатах, прыватных фірмах, магазінах арганізуюцца платныя трох-, чатырохмесячныя курсы цырульнікаў, дзе бессістэмна і на скорую руку даюцца толькі самыя асновы прафесіі. Выпускнікі такіх курсаў пасля іх заканчэння, нярэдка хаваючыся ад падаткаабкладання, працуюць на прыватных кватэрах, у неабсталяваных падвалах, дзе немагчыма захаваць элементарныя санітарныя нормы. На жаль, поспеху такіх цырульнікаў у немалой ступені садзейнічае цяжкае матэрыяльнае становішча большасці грамадзян, якое не дазваляе многім скарыстаць паслугі добрага цырульніка.

Але выйце, па словах прэзідэнта Міжнароднай канфедэрацыі стылістаў Аляксандры Лазоўскай, ёсць. Неабходна расшырыць асартымент прычосак і стрыжак, каб цырульнікі прапаноўвалі наведвальнікам не толькі выгадныя для іх дарагія мадэлі, але і менш складаныя прычоскі, якія маглі б падыйсці кліенту. А для гэтага неабходна распрацаваць як мага больш тэхналогіі стрыжак, чым, уласна кажучы, і займаецца канфедэрацыя.

Вераніка ЧАРКАСАВА.

Больш вясёлага чалавека ў Жабінкаўскім раёне, чым выканаўца частушак Таіца СОТНІКАВА, бадай, не знойдзеш. Усё жыццё працавала на Жабінкаўскім цукровым заводзе і пастаянна спявала ў мастацкай самадзейнасці. Яна ўдзельнік многіх гарадскіх, раённых і абласных фестываляў народнай творчасці.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ДЛЯ ТЫХ, ХТО ЛЮБІЦЬ ПЕСНЮ

ДУБ МАГУТНЫ

Словы А. Ш.

Муз. традыцыйная рэд. В. Селяха-Качанскага

Tempo di marcia

1. Над ракою, на прасторы,
як у поле вартавы,
Дуб стаіць, магутны сільны, волат
векавы.
Ён карзньнямі глыбока ў зямлю
ўрос,
І зялёна чупрынай дастае нябёс.
2. Тут ня раз вятры гулялі,
завывалі над зямлёй,
Біў пярун, маланкі зьзялі ў нетрах
цьмы начной.
Бурны гнулі, віхры рвалі, дуб той ля
ракі,
Ён-жа, цвёрды, непарушны,
прастаяў вякі!
3. Так і наш народ, нязломны, як
магутны дуб стаіць;
Пасля буры, непогоды, смела ў
даль глядзіць.
У яго крыніца сілы
— родная зямля,
А над ім надзея сонца, неба сінява!

1. In the meadow by the river, guardian
of the
countryside,
Stands an oak-tree, tall and mighty,
branches
spreading wide.
In the earth its roots search deep, to
where the rock-
bed lies,
Whilst its verdant, whispering foliage
reaches to
the skies.
2. Oft it seemed its storm-tossed boughs
must
yield before the crack of doom: —
Wild gales howled and thunder roared,
whilst
lightnings rent the gloom;
Racked by winds and torn by tempests,
smitten by
the blast,
That great oak-tree by the river, through
the years
held fast.
3. Like that oak, our sturdy people have
withstood
the test of time.
Storms give way to calmer weather,
gales to
gentler clime:
Rooted in its soil our nation adverse
Fate defies.
Spreading, reaching ever upwards
to blue, sun-lit
[skies].

Tr. from the Belarusian: G. P.

Мікола АЛТУХОУ

ПА ГРЫБЫ

Рэчка ў лёгкім тумане
Кальхае чаўны,
А мяне на світанні
Лес чакае грыбны.

У пару залатую
Пачастункі свае
Лес люблюм даруе,
Радасць перадае.

Загараюцца росы
На галінах ляска,
Дзе чакаюць дзівосы
Дзівака-грыбніка.

Лес хавае трывогі,
Ды пня вецярок,
Каб ты сябра старога
Шанаваў і бярог.

Не гамоняць на ўзгорках
І ў нізінах дубы,
Дзе гараць, нібы зоркі,
Залатыя грыбы.

Нібы гном у калысцы,
Грыб падрос уначы...
Лесу кланяйся нізка
Ты, яго беручы.

Намеснік рэдактара
Дзіяна ЧАРКАСАВА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій
і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі
з зарубежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях
з сусайчнікамі за рубяжом
(таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:
220005, Мінск, праспект
Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: 213-31-97,
213-32-80, 213-30-15, 284-76-56,
213-37-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў,
матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета набрана, зварстана
і аддрукавана ў друкарні
«Беларускі Дом друку».
(220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).
Тыраж 1 835 экз. Індэкс 63854. Зак. 1506.
Падпісана да друку 31.08.1998 г. у 12.00.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.